

О.М. Безвесільна, д.т.н, проф.
Національний технічний університет України "КПІ"
А.В. Коваль, к.т.н., доц.
Житомирський державний технологічний університет

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ ДВОГРОСКОПНОГО ГРАВИМЕТРА НА ВІБРОСТЕНДІ

Установка (рис. 1) включає електродинамічний вібростенд "ВЭДС – 10А", прилад типу ГІЛП "423М", аналогово-цифровий перетворювач (АЦП) "АЦП ЦАП 16/16 "SigmaUSB"", персональний комп'ютер (ПК).

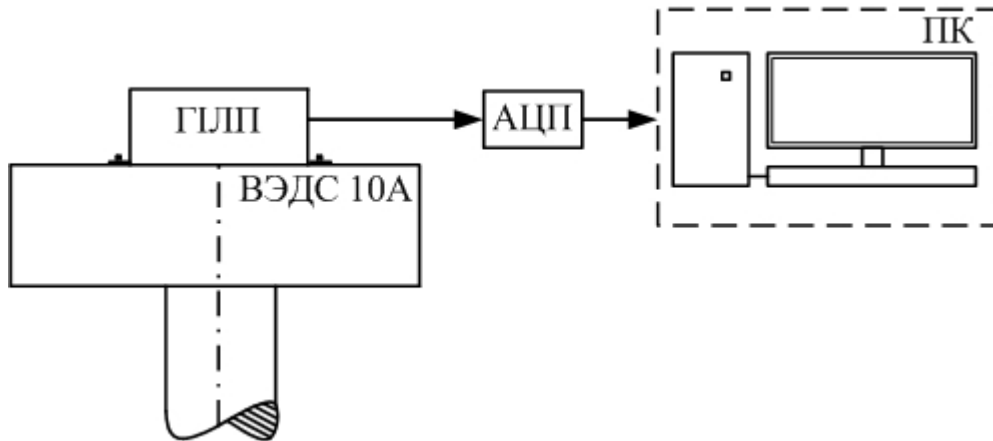

Рис. 1. Блок-схема роботи установки

Параметри роботи установки.

Установка розташована в Києві у НТУУ "КПІ" на кафедрі приладів і систем орієнтації і навігації (ПСОН).

GPS координати: Довгота: 30°27'38.62"; Широта: 50°26'58.39".

За цими координатами згідно $g_{КПІ} = g_{0e} \cdot 1 + 0.0052884 \cdot \sin^2 \varphi - 0.0000059 \cdot \sin^2 2\varphi$, знаходимо питому силу тяжіння. Отримали $g_{КПІ} = 9.8110132989 \text{ м/с}^2$.

Досліджуваний гіроінтегратор лінійних прискорень (ГІЛП) встановлювався вертикально.

Випробування проводились для: режиму без вібрацій та режимів з вібраціями з частотами 5, 10, 15, 40, 80, 100, 261 Гц.

Результати та обробка результатів роботи установки.

Вихідний сигнал приладу має вигляд (рис. 2).

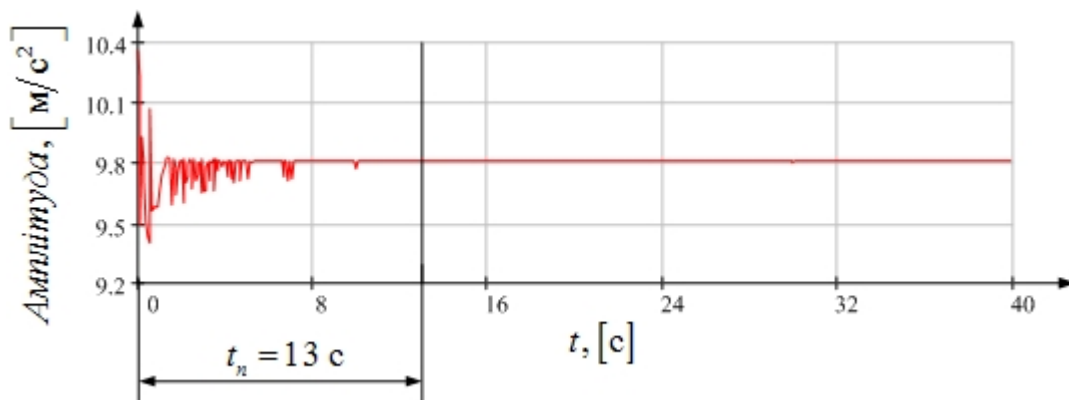

Рис. 2. Вихідний сигнал ГІЛП "423М"

Для визначення систематичних похибок приладу необхідно виділити корисний вихідний сигнал.

Графічно встановлено, що для частот обраних у експерименті перехідний процес триває $t_n < 13$ с, тому розглядати вихідний сигнал будемо для $t \geq 13$ с.

Систематичну похибку будемо визначати, як

$$\Delta_g = \langle g_{\text{вим}} t \rangle - g_{\text{КПД}},$$

де $\overline{g_{\text{вим}}} = \frac{1}{N_{\text{вим}} + 1} \sum_{i=0}^{N_{\text{вим}}} g_{t_i}$ – середнє значення вихідного сигналу приладу за період спостереження

$t \in t_n; t_k$ с; t_k – час закінчення спостереження,

$$\sigma_{\overline{g_{\text{вим}}}} = \sqrt{\frac{1}{N_{\text{вим}}} \sum_{i=0}^{N_{\text{вим}}} [g_{t_i} - \overline{g_{\text{вим}}}]^2},$$

$$\Delta_{g_{\text{вим}}} = \frac{\sigma_{\overline{g_{\text{вим}}}}}{\sqrt{N_{\text{вим}}}} t_p,$$

$N_{\text{вим}}$ – кількість вимірювань, $t_p = qt$ p, d – коефіцієнт Стюдента.

За результатами експерименту та його обробки сформовано табл. 1.

Таблиця 1.

Похибки ОГ та ДГ зумовлені вібраціями основи при $H = 0.002$ Н·м·с, $ml = 0.001$ Н·с², $P = 0.90$

ω_i , Гц	$\langle g_{\text{вим}} t \rangle$, м/с ²	Δ_g , м/с ²	$\overline{\sigma_g}$, м/с ²	L , м/с ²	U , м/с ²
ОГ					
0	9.81101329	$-3.553 \cdot 10^{-8}$	$3.523 \cdot 10^{-8}$	9.81101328	9.81101330
2.5*	9.811042	$2.879 \cdot 10^{-5}$	$2.365 \cdot 10^{-5}$	9.811035	9.811049
5	9.811025	$1.188 \cdot 10^{-5}$	$6.791 \cdot 10^{-5}$	9.811011	9.811040
10	9.811041	$2.771 \cdot 10^{-5}$	$1.902 \cdot 10^{-4}$	9.811004	9.811078
15	9.810973	$-3.988 \cdot 10^{-5}$	$3.259 \cdot 10^{-4}$	9.810911	9.811036
40	9.807897	$-3.116 \cdot 10^{-3}$	$2.387 \cdot 10^{-3}$	9.807447	9.808347
80	9.805309	$-5.704 \cdot 10^{-3}$	0.014	9.802759	9.807859
100	9.804720	$-6.293 \cdot 10^{-3}$	0.021	9.800743	9.808698
261	9.771796	-0.039	0.135	9.740938	9.802655
ДГ					
0	9.81101329	$-3.553 \cdot 10^{-8}$	$3.523 \cdot 10^{-8}$	9.81101328	9.81101330
2.5*	9.811021	$8.944 \cdot 10^{-7}$	$6.371 \cdot 10^{-6}$	9.81102	9.811022
5	9.811016	$3.149 \cdot 10^{-6}$	$7.888 \cdot 10^{-6}$	9.811014	9.811017
10	9.81101	$-2.869 \cdot 10^{-6}$	$1.972 \cdot 10^{-5}$	9.810988	9.811004
15	9.811029	$1.566 \cdot 10^{-5}$	$6.349 \cdot 10^{-4}$	9.810853	9.811205
40	9.811003	$-1.013 \cdot 10^{-5}$	$2.936 \cdot 10^{-3}$	9.810518	9.812488
80	9.810319	$-6.945 \cdot 10^{-4}$	$6.71 \cdot 10^{-3}$	9.809828	9.810809
100	9.810088	$-9.25 \cdot 10^{-4}$	$8.625 \cdot 10^{-3}$	9.80969	9.810486
261	9.808183	$-2.798 \cdot 10^{-3}$	0.024	9.807036	9.809394

Перший рядок табл. 1 для ОГ та ДГ відповідно можна вважати інструментальною похибкою приладу, так як вібрації відсутні. Символом "*" відмічено результати отримані шляхом моделювання у зв'язку з неможливістю забезпечити таку частоту експериментально; виявлено, що цей результат вкладається в загальну тенденцію.

З табл. 1 випливає, що ДГ на відміну від ОГ, забезпечує необхідну точність вимірів для частот поступальних вібрацій, які не перевищують 5 Гц.

БЕЗВЕСІЛЬНА Олена Миколаївна, д.т.н., проф., Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри приладобудування Приладобудівного факультету Національного технічного університету України «КПІ», наукові інтереси: приладобудування, гравіметрія, автоматизовані вимірювальні перетворювачі, e-mail: bezvesilna@mail.ru, тел. р. 236-09-26.

КОВАЛЬ Антон Валерійович – доцент кафедри Кафедра автоматизованого управління технологічними процесами та комп'ютерних технологій Житомирського державного технологічного університету, наукові інтереси: мікробезпілотні літальні апарати, гравіметричні системи та гравіметри; математичне моделювання; системи автоматизації.
e-mail: koval.anton@gmail.com, тел. м. 093 772-08-88.